

Nota

Onderhoud Kapitaalgoederen

Gemeente Dordrecht

<i>Versie</i>	<i>0.9</i>
<i>Status:</i>	<i>Definitief</i>
<i>Redacteur:</i>	<i>M. Muusz</i>
<i>Datum versie:</i>	<i>22 augustus 2013</i>

INHOUD

1. Inleiding

1.1	Aanleiding	3.
1.2	Doelstelling	3.
1.3	Leeswijzer	4.

2. Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

2.1	Belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen	5.
2.2	BBV-regels rondom beheer en onderhoud kapitaalgoederen	5.
2.3	Visie op beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in Dordrecht	5.
2.4	Kwaliteitsniveaus onderhoud kapitaalgoederen	6.

3. Huidig onderhoudsbeleid kapitaalgoederen

3.1	Algemeen	8.
3.2	Gebouwen Vastgoedbedrijf	8.
3.3	Onderwijsgebouwen	8.
3.4	Kapitaalgoederen in de openbare ruimte	10.
3.4.1	Onderliggende beleidsnotitie(s) Wegen	11.
3.4.2	Onderliggende beleidsnotitie(s) Groen	12.
3.4.3	Onderliggende beleidsnotitie(s) Openbare verlichting	13.
3.4.4	Onderliggende beleidsnotitie(s) Verkeersregelinstallaties	13.
3.4.5	Onderliggende beleidsnotitie(s) Constructies	13.
3.4.6	Onderliggende beleidsnotitie(s) Havens	14.
3.4.7	Onderliggende beleidsnotitie(s) Speelvoorzieningen	14.
3.4.8	Onderliggende beleidsnotitie(s) Water en Riolering	14.

4 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in begroting en jaarstukken

4.1	Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	15.
4.2	Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen beperkt tot sturingsinstrument	15.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Artikel 212 van de Gemeentewet verplicht gemeenten tot het opstellen van regels op het gebied van financieel beleid, het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie. Deze regels zijn voor Dordrecht vertaald in de 'Financiële verordening gemeente Dordrecht' die is vastgesteld op 20 december 2011. In deze verordening zijn de regels vastgelegd die de uitoefening van de kaderstellende en controlerende taken in het financiële beleid door de raad mogelijk moeten maken. In artikel 7 van de Financiële verordening is vastgelegd dat het college beleid opstelt over het onderhoud aan kapitaalgoederen ter behandeling en vaststelling door de raad.

Voorts is met de Auditcommissie afgesproken dat er een nota 'Onderhoud Kapitaalgoederen' wordt opgesteld. Met voorliggende nota 'Onderhoud Kapitaalgoederen' wordt invulling gegeven aan bovengenoemde afspraak. De nota bevat geen nieuw beleid, maar kadert de huidige situatie die we voorsnog willen voortzetten. Deze paraplunota geeft op hoofdlijnen inzicht in het huidige vastgestelde beleid en beheer en legt de relatie met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting en jaarstukken.

1.2 Doelstelling

Kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekochte en/of tot stand gebrachte objecten die gedurende meerdere jaren nut geven. Het onderhoud van deze goederen beslaat een belangrijk deel van de gemeentelijke begroting. Voor kapitaalgoederen zijn vaak langlopende investeringen vereist. Voorbeelden hiervan zijn gebouwen, wegen, riolering, openbare verlichting en groenvoorziening. Achterstanden in het onderhoud hiervan kunnen, naast kapitaalvernietiging, in het ergste geval leiden tot onveilige situaties. Het is daarom zinvol om op het gebied van het onderhoud van kapitaalgoederen effectief beleid te voeren, en op deze wijze invulling te geven aan de begrippen assetmanagement en risicomangement.

Het vigerend beleid met betrekking tot onderhoud kapitaalgoederen van de gemeente Dordrecht is nu vastgelegd in verschillende beleidsnotities die allen in het verleden door de raad zijn vastgesteld. Het doel van deze overkoepelende beleidsnota is het formaliseren van de huidige praktijk rondom het onderhoud van kapitaalgoederen dat is vastgelegd in verschillende notities en onderhoudsplannen. Daarmee geven we invulling aan datgene wat is neergelegd in artikel 7 van de Financiële verordening van de gemeente. Deze deelnotities zijn:

Soort kapitaalgoed	Beleidsnotitie	Opgesteld	Looptijd
Gebouwen vastgoedbedrijf	Bedrijfsplan vastgoedbedrijf	2006, geëvalueerd 2012	-
Gebouwen vastgoedbedrijf	Meerjarige onderhoudsprognoses per pand (MJOP's)	Per pand 1x/3 jaar	Per pand 40 jaar
Onderwijsgebouwen	Programma Onderwijshuisvesting	jaarlijks	-
Onderwijsgebouwen	'Investeren in leren'	2003	-
Onderwijsgebouwen	Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2004	2004-2014
Onderwijsgebouwen	Beleidskader Onderwijshuisvesting	2004	-
Onderwijsgebouwen	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	2010	-
Onderwijsgebouwen	Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen	2013	-
Openbare Ruimte	Handboek KOR (kwaliteit openbare ruimte)	2008	-
Wegen	Meerjaren Onderhoudsprogramma (MOP)	jaarlijks	-
Wegen	Nota "Budgetten wegbeheer in Dordrecht"	2001	-
Wegen	Integraal wegenbeheerprogramma	2009	2010-2019
Wegen	Wegennota	2013	2014-2019

Soort kapitaalgoed	Beleidsnotitie	Opgesteld	Looptijd
Groen	Nota Dordrecht Kleurrijk Groen	1995	-
Groen	Nota Parken	2005	-
Groen	Raamplan Eiland van Dordrecht	2006	-
Groen	Boomstructuurplan	2007	-
Groen	Bomenlijst met beschermde bomen	2010	-
Openbare verlichting	Verlichtingsplan Binnenstad	2006	2006-2015
Openbare Verlichting	Nota Openbare Verlichting	2013	2014-2023
Verkeersregelinstallaties	Beleidsnota verkeerslichten "Doordacht geregeld"	2008	-
Constructies	Nota Kunstwerken (constructies) beheer en onderhoud	2003	-
Havens	Beheerplan havens Dordrecht	2010	2010-2015
Spelen	Nota Speelruimtebeleid	2012	2013-2022
Riolering en water	Waterplan Dordrecht	2009	2009-2015
Riolering en water	Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan V	2010	2011-2015

Deze overkoepelende nota geeft op hoofdlijnen inzicht in het huidige vastgestelde beleid en beheer. Dat betekent dat bovengenoemde beleidsnotities feitelijk integraal onderdeel zijn van deze nota. De beleidsdiscussie zelf vindt plaats in de onderliggende deelnotitie. De toegevoegde waarde van de 'paraplu' is de effectuering van een strategische visie op de huidige en toekomstige beleidsnotities die betrekking hebben op het onderhoud van kapitaalgoederen.

1.3 Leeswijzer

Na een introductie over onderhoud kapitaalgoederen in hoofdstuk 2, wordt in hoofdstuk 3 het huidige onderhoudsbeleid en -beheer weergegeven. Tenslotte gaat hoofdstuk 4 in op de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting en de jaarstukken als informatie en voortgangsdokument van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud van de kapitaalgoederen.

2. Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

2.1 Belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen

De gemeente Dordrecht heeft in de openbare ruimte op haar grondgebied veel infrastructurele kapitaalgoederen in de vorm van wegen, gebouwen, constructies, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties, speelvoorzieningen, riolering, water en groen. Het beheer hiervan is van groot belang voor de publieke functie van de gemeente op gebieden als milieu, onderwijs, verkeer, leefbaarheid, recreatie en vervoer. Deze elementen zijn van directe invloed op de burgers tevredenheid vanwege de invloed op het woon, leef- en werkklimaat van bewoners en bezoekers van onze stad. Daarnaast is het belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen groot, omdat dit een aanzienlijk financieel beslag op onze begroting legt.

2.2 BBV¹-regels rondom beheer en onderhoud kapitaalgoederen

Het BBV geeft een aantal regels met betrekking tot het beheer van kapitaalgoederen. Binnen de context van deze nota betreft het:

- Verwerking in de begroting en de jaarrekening van een afzonderlijke paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.
- Onderscheid van onderhoud in groot onderhoud, klein onderhoud en (vervangings)investeringen.
- Verwerking van klein en groot onderhoud en (vervangings)investeringen.
- Overige regels omtrent verwerking in de balans, de te vormen voorzieningen en de wijze van al dan niet activering en afschrijving.

Het BBV onderscheidt investeringen met een maatschappelijk nut of met een economisch nut. Deze laatste groep genereert een opbrengst of kan worden verkocht. Investeringen met economisch nut moeten worden geactiveerd en afgeschreven. Investeringen met een maatschappelijk nut mogen worden geactiveerd en afgeschreven.

2.3 Visie op beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in Dordrecht

Strategische onderhoudsvisie

De onderhoudsvisie vormt de leidraad van de onderhoudsaanpak voor de lange termijn. De kapitaalgoederen in de stad moeten schoon, heel en veilig zijn. Als we achterstallig onderhoud of een terugloop in kwaliteit constateren, dan nemen wij maatregelen om deze achterstand zoveel mogelijk in te halen.

Bij het onderhoud staat de beleving van de inwoners en gebruikers van de stad centraal. De ontvangen signalen uit de stad zijn belangrijk. We streven naar duurzaam onderhoud, waarbij we zoveel mogelijk kiezen voor een integrale aanpak. We maken daarbij wel de afweging tussen enerzijds de wensen en behoeften van inwoners en gebruikers van de stad, en anderzijds de eisen van doelmatig, bestendig en duurzaam onderhoud. Daar waar mogelijk kiezen we voor het ontlasten van het milieu en streven we naar levensduurverlengend beheer.

Het bezit van kapitaalgoederen is geen ambitie op zich, maar staat altijd ten dienste van het doel dat we met het kapitaalgoed willen bereiken.

¹ De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moet opstellen. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor.

Beheer en onderhoud

Goed beheer en onderhoud leidt tot een langere levensduur van kapitaalgoederen waardoor die ook op de langere termijn bruikbaar blijven. Het beheer betreft ook het toezien op de onderhoudstaat van het kapitaalgoed, administratie, inspectie, rapporteren binnen de P&C-cyclus, en controles met als doel dat het kwaliteitniveau van het onderhoud niet zal leiden tot achterstallig onderhoud en/of juridische claims.

Beheer en onderhoud is een cyclisch proces. Bouw- en installatiedelen verouderen weer na onderhoudsingrepen, waardoor na verloop van tijd opnieuw onderhoudsingrepen noodzakelijk zijn. Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of vervaardigd. Voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen wordt veelal gebruik gemaakt van beheerssystemen waarin de relevante data van alle objecten zijn ingebracht.

De kapitaalgoederen van de gemeente Dordrecht worden beheerd door:

- Vastgoedbedrijf (gebouwen);
- Maatschappelijke Ontwikkeling (onderwijsgebouwen);
- Stadsbeheer (openbare ruimte: wegen, groen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, constructies, speelvoorzieningen en riolering);
- Stadsontwikkeling (water).

Kwaliteitsniveaus

Essentieel in het beheerproces is het vaststellen van de kwaliteitsniveaus voor de kapitaalgoederen. Het kwaliteitsniveau is de resultante van het ontwerp, gebruiksdruk en onderhoudsinspanningen: bij een hoge gebruiksdruk is méér onderhoudsinspanning nodig om dezelfde kwaliteit te behouden. Verschillende keuzes resulteren in verschillende kosten voor onderhoudsbeheer.

Het kwaliteitsniveau van ieder soort kapitaalgoed wordt op een eigen specifieke wijze uitgedrukt. Voor groen is het beheer bijvoorbeeld gericht op het in stand houden van de afgesproken beeldkwaliteit; niveau "A" voor het Centrum gebied, "B" voor de woonwijken en "C" voor de bedrijventerreinen. Voor de constructies is er een meerjarenbegroting voor groot onderhoud opgesteld voor alle kunstwerken met als kwaliteitsuitgangspunt een gemiddelde veiligheidurgentie van 1,4 en economische urgentie van 1,73. Voor gebouwen worden de onderhoudsniveaus 1 tot en met 7 gebruikt, variërend van "nieuw" tot en met "slopershoogte". Al deze specifieke waarden worden in deze overkoepelende nota niet verder uitgewerkt omdat deze vakinhoudelijke waarden al in de separate deelnota's en/of beheerssystemen moeten zijn vastgelegd. Deze onderliggende stukken zijn in feite onlosmakelijk verbonden met deze nota.

Beleidsnotities

Voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen worden in Dordrecht beleidsnota's opgesteld, waarin de doelstelling van het onderhoud wordt weergegeven. Daarnaast wordt hierin ook het kwaliteitsniveau bepaald waarop het onderhoud van het desbetreffende kapitaalgoed wordt ingericht. Aan de hand van deze beleidskeuzes worden meerjarenonderhoudsprognoses met de bijbehorende structurele budgetten geregeld. Indien in de loop van de tijd de inzichten met betrekking tot de opzet en aanpak zich wijzigen worden de beleidsnotities hierop geactualiseerd. Voor deze paraplunota hoeft deze situatie niet direct te resulteren in een aanpassing. Nieuwe en/of vervallen onderliggende beleidsnotities vereisen periodieke aanpassing en zullen uiteraard wél leiden tot een herziening van de nota 'Onderhoud Kapitaalgoederen'.

2.4 Kwaliteitsniveaus onderhoud kapitaalgoederen

Kwaliteitsniveau onderwijsgebouwen en gebouwen van het vastgoedbedrijf

Bij de gebouwen wordt uiteraard de geldende wet- en regelgeving gevolgd (bijvoorbeeld arbowetgeving), maar de kwaliteitsnorm is in beginsel sober en doelmatig. De kwaliteit van kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang is geregeld in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen en aanvullend in het Besluit en de regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen. De kwaliteit van de peuterspeelzalen is geregeld in de verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen. De kwaliteit van de gebouwen van het vastgoedbedrijf wordt vastgelegd in het meerjarenonderhoudsplan.

Kwaliteitsniveau kapitaalgoederen in de openbare ruimte

Voor de kapitaalgoederen in de openbare ruimte geldt het motto 'schoon, heel en veilig'.

Vanuit dit principe bestaan onderstaande invalshoeken waaruit de kwaliteit bij het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte worden beschouwd:

- Gebruikerskwaliteit: welke beleving roept het object bij de gebruiker op;
- Veiligheid en veiligheidsbeleving;
- Technische kwaliteit: wat is de technische staat van het kapitaalgoed, functioneert het en is het veilig te gebruiken gedurende de resterende technische levensduur;
- Bedrijfseconomische kwaliteit: dit betreft de vraag of het bedrijfseconomisch verantwoord is om, gelet op de resterende economische levensduur het onderhoud uit te voeren dan wel voor vervanging van het object te kiezen.

De kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte zijn vastgelegd in het handboek 'Kwaliteit Openbare Ruimte' (KOR). Het handboek KOR is een integrale visie voor het ontwerp, inrichting en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte van de gemeente Dordrecht. Het handboek KOR is afgeleid van de landelijke standaard voor onderhoudsniveaus die is ontwikkeld door CROW².

² "CROW" staat voor de Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeertechniek.

3. Huidig onderhoudsbeleid kapitaalgoederen

3.1 Algemeen

De kapitaalgoederen worden planmatig beheerd en onderhouden. Hiertoe worden in de sectoren specifieke meerjarige beleids- en onderhoudsplannen opgesteld. Op basis van een gekozen kwaliteitniveau worden de onderhouds- en vervangingskosten berekend met behulp van genormaliseerde kosten. Investeringskosten worden geactiveerd. Het beleid is naast kostenbeheersing ook gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke voorzieningen. In dit hoofdstuk wordt het door de raad vastgestelde onderhoudsbeleid- en beheer van de kapitaalgoederen gebouwen, en van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte weergegeven. Hierbij wordt kort ingegaan op het doel en de hieruit voortvloeiende beleidskaders. De kapitaalgoederen openbare ruimte worden eerst in samenhang weergegeven in verband met gemeenschappelijk doel, systematiek en de van het handboek KOR afgeleide kwaliteitniveaus. Vervolgens worden de beleidskaders van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte in afzonderlijke subparagrafen behandeld.

3.2 Gebouwen Vastgoedbedrijf

Algemeen

Het Vastgoedbedrijf beheert alle vastgoed- en sportcomplexen³ van de gemeente Dordrecht met uitzondering van de onderwijsgebouwen die worden beheerd door de sector Maatschappelijke Ontwikkeling. Het Vastgoedbedrijf is daarbij verantwoordelijk voor:

- Bouwkundig onderhoud aan het gebouw;
- Schilderwerk aan de buitengevel;
- Onderhoud en vervanging van gebouwgebonden installaties (liften, verwarming) en eventueel overige verhuurde voorzieningen (leidingen gas, water en licht). De precieze afbakening verschilt per gebouw en is afhankelijk van lopende contracten;
- Projectleiding bij nieuwbouw, renovatie en sloop;
- Factureren van de huur en toezien op betaling door huurder;
- Verzekeren van de opstallen;
- Voldoen van verschuldigde belastingen op het eigendom.

Verdere beheertaken zijn account management, het (aansturen van) onderhoud, contractenbeheer, financieel beheer, administratie en control.

Beleidskader

Doel is het huisvesten van de eigen organisatie en bestuurlijk gelieerde organisaties, de accommodatie van maatschappelijke doelgroepen en behoud van gebouwd cultureel erfgoed. Daarnaast is ook het anticiperen op ruimtelijke/economische ontwikkelingen in de stad een doel. Bij dit alles wordt gestreefd naar zo gering mogelijke kosten en optimalisatie van de vermogenswaarde van de gemeente met een transparante kosten- en opbrengststructuur. Het bezit van vastgoed is geen doel op zich.

Onderliggende beleidsnotities

Bedrijfsplan Vastgoedbedrijf

In dit plan (2006) worden de gebouwen onderverdeeld in vier categorieën: te beheren, te behouden, te optimaliseren of af te stoten. Gebouwen die niet behoeven te worden gebruikt voor de huisvesting van onderdelen van de gemeentelijke organisatie of maatschappelijke doelgroepen, worden afgestoten tenzij ze tijdelijk worden beheerd ten behoeve van het Grondbedrijf of een strategisch belang hebben.

³ Dit betreft de gebouwen, met betrekking tot het (kunst)gras en de wegen op de sportcomplexen heeft Sportbedrijf de meerjarige onderhoudsplannen opgesteld.

MeerJarenOnderhoudsPlannen

Het planmatig onderhoud is gebaseerd op 40-jarige onderhoudsprognoses (MJOP's) met periodieke visuele controle. De MJOP's worden in principe iedere drie jaar opgesteld. De uitvoering ervan vindt plaats via dienstverleningsovereenkomsten door het Ingenieursbureau Drechtsteden, het Servicecentrum Drechtsteden en NN-vastgoed. Aan de hand van de MJOP's wordt het jaarplan ten aanzien van het onderhoud vastgesteld.

Tabel financiële aspecten

Soort kapitaalgoed	Aard van het nut	Groot onderhoud	Klein onderhoud
Gebouwen VGB	Economisch	Onderhoudsvoorziening	Exploitatie

3.3 Onderwijsgebouwen

Algemeen

De gemeente heeft een zorgplicht voor onderwijshuisvesting, welke is vastgelegd in de Wet op het Primair Onderwijs, Wet op Voortgezet Onderwijs en Wet op de Expertise Centra. De sector Maatschappelijke Ontwikkeling beheert schoolgebouwen inclusief peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang.

Beleidskader

Een belangrijk doel van onderwijsgebouwen is een adequate huisvesting bieden aan leerlingen op scholen. Het onderhoud aan de onderwijsgebouwen bestaat uit het vervangen, onderhouden of aanpassen van gebouwonderdelen met als doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het onderwijs.

Het beleidskader Onderwijshuisvesting is in samenspraak met de betrokken schoolbesturen opgesteld. Het beleidskader gaat uit van maatwerk en integrale benadering van huisvestingsbeleid, waarbij zowel onderhoud, aanpassing, uitbreiding en ook voorzieningen voor onderwijskundige vernieuwing van belang is.

Onderliggende beleidsnotities

'Investeren in leren'

In juli 2003 is de Dordtse Onderwijsvisie "Investeren in leren" vastgesteld. Deze visie beoogt een kwaliteitslag in de onderwijshuisvesting, om de scholen in staat te stellen de in de visie weergegeven onderwijsideeën te realiseren. Voor de uitwerking van de visie zijn extra middelen voor onderwijshuisvesting gereserveerd. Om deze middelen voor meerdere jaren in te kunnen zetten is het Beleidskader Onderwijshuisvesting en het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld.

Integraal Huisvestingsplan (IHP)

In 2004 is een integraal onderwijshuisvestingsplan vastgesteld met een meerjarenperspectief (2004-2014) voor de voorzieningen nieuwbouw, uitbreiding en aanpassing. Jaarlijks vond herijking plaats naar aanleiding van de actuele ontwikkelingen. De voorzieningen die in het volgende jaar worden uitgevoerd, werden opgenomen in het Programma voorzieningen huisvesting onderwijs.

Programma Onderwijshuisvesting

Jaarlijks wordt op basis van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs het Programma Onderwijshuisvesting opgesteld voor het komende begrotingsjaar. Op basis van het Programma wordt het bekostigingsplafond voor het betreffende jaar vastgesteld. Uitgangspunt is dat voornamelijk de schoolbesturen plannen maken, optreden als bouwheer, eigen onderhoudsplannen uitvoeren en zoveel mogelijk zelfstandig opereren. De gemeente maakt het beleidskader (IHP), in goed overleg met de schoolbesturen, financiert de plannen en toetst op basis van het beleidskader.

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs

De verordening is in 2010 aangepast aan de Modelverordening van de VNG. In de verordening wordt de huisvestingstaak uitgewerkt binnen het kader van wettelijke bepalingen. Dit uitgaande van integraal huisvestingsbeleid met inachtneming van efficiency, maatwerk en gelijke behandeling van openbaar en bijzonder onderwijs.

Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen

Op basis van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen is het college verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen. Hiertoe heeft het college in 2013 het toezicht- en handhavingsbeleid kinderopvang en peuterspeelzalen vastgesteld.

Beleidskader Onderwijshuisvesting

Het beleidskader Onderwijshuisvesting is in 2004 in samenspraak met de betrokken schoolbesturen opgesteld als onderbouwing voor het IHP 2004.

Tabel financiële aspecten

Soort kapitaalgoed	Aard van het nut	Groot onderhoud	Klein onderhoud
Schoolgebouwen primair en speciaal onderwijs	Economisch	Bestemmingsreserve onderwijshuisvesting	Schoolbestuur
Schoolgebouwen voortgezet onderwijs	Economisch	Schoolbestuur	Schoolbestuur
Peuterspeelzalen	Economisch	Bestemmingsreserve onderwijshuisvesting	Schoolbestuur
Kinderdagverblijven	Economisch	Bestemmingsreserve onderwijshuisvesting	Schoolbestuur
Buitenschoolse opvang	Economisch	Bestemmingsreserve onderwijshuisvesting	Schoolbestuur

3.4 Kapitaalgoederen in de openbare ruimte

Algemeen

De sector Stadsbeheer beheert de kapitaalgoederen in de openbare ruimte: wegen, groen, openbare verlichting, verkeersregelinstanties, constructies, speelvoorzieningen, en riolering. Het beheer vindt grotendeels plaats op basis van de CROW-normen beheerkosten openbare ruimte. Van belang daarbij is een integrale kijk op kwaliteit, gebiedsgerichte benadering en resultaatgericht werken.

Beleidskader

Doel van het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte is het behouden van de kwaliteit, inzicht geven in wat bepalend is voor de kwaliteit en aan de hand van bepaalde criteria ("schoon, heel en veilig") keuzes maken bij inrichting en beheer op basis van het KOR handboek (2008) en de CROW- systematiek.

Tabel financiële aspecten

Soort kapitaalgoed	Aard van het nut	Groot onderhoud	Klein onderhoud
Wegen	Maatschappelijk	Exploitatie	Exploitatie
Groen	Maatschappelijk	Exploitatie	Exploitatie
Openbare Verlichting	Maatschappelijk	Deels investering, deels voorziening	Exploitatie
VRI's	Maatschappelijk	Investering	Exploitatie
Constructies	Maatschappelijk	Investering	Exploitatie
Speelvoorzieningen	Maatschappelijk	Exploitatie	Exploitatie
Rioleringen	Economisch	Investering	Exploitatie

3.4.1 Onderliggende beleidsnotitie(s) wegen

Wegennota (2014-2019)

Met deze nota wordt Invulling gegeven aan de wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeente als wegbeheerder. Daarbij worden verbindingen gemaakt ten aanzien van de bestuurlijke ambities leefbaarheid, duurzaamheid, en bestuurlijke vernieuwing en wordt de financiering voor het onderhoud gewaarborgd voor de periode 2014-2019. In de nota worden de gevolgen van beleidsmatige keuzes in beeld gebracht voor wat betreft de technische kwaliteit in relatie tot de burgers tevredenheid. De belangrijkste onderdelen van de nota zijn het onderhoud van asfaltwegen (hoofdinfrastructuur, bereikbaarheid) en het onderhoud van elementenverharding (veelal woonomgeving en bedrijventerreinen).

Voor wegenonderhoud wordt per wijk een prioritering gemaakt in plaats van te werken vanuit één kwaliteitniveau, zoals we dat bij de andere kapitaalgoederen wel kennen. Omdat voor wegonderhoud onvoldoende middelen zijn om al het gewenste onderhoud uit te voeren is in de wegennota wel afweging opgenomen welk noodzakelijk onderhoud het eerst wordt uitgevoerd en welk het laatst of helemaal niet wordt uitgevoerd. Veiligheid en burgers tevredenheid zijn daarbij twee zeer belangrijke criteria.

De prioritering van het wegonderhoud is nu als volgt:

1. voetpaden bij winkelcentra en rondom verpleeg- en verzorgingstehuizen;
2. loopgedeelten van overige voetpaden
3. fietspaden
4. rijbanen
5. overige voetpaden
6. parkeerstroken

In het oordeel van weggebruikers spelen zowel inrichtingskwaliteit als onderhoudsniveau een rol. Ook kan onderscheid gemaakt worden naar type gebied (bijvoorbeeld: woonomgeving en hoofdwegen). De kwaliteitniveaus die voor de verschillende gebiedstypen worden nagestreefd zijn vastgelegd in het handboek Kwaliteit Openbare Ruimte. Als referentie voor de burgers tevredenheid is het onderzoek "Kwaliteit- en onderhoudstoestand van de Dordtse verharding" uit 2008 gehanteerd. Hier is het uitgangspunt dat de burgers tevredenheid niet mag afnemen.

Naar aanleiding van de kadernotabehandeling (2013) zal een analyse van de onderhoudsachterstand separaat worden opgesteld.

Integraal wegenbeheerprogramma (2010-2019)

Op basis van analyses, inspecties en beoordelingsonderzoeken is vastgesteld dat de kwaliteit van het wegennet op diverse plekken er slecht en zorgwekkend voorstaat. Om verdere afname van de zichtbare kwaliteit en uitstel van onderhoud en kapitaalvernietiging van het wegennet te voorkomen voorziet het Integraal wegenbeheerprogramma in een omvangrijke onderhoudserving voor de jaren 2010-2019. Hiermee worden ook onveilige situaties en het fors oplopende kosten voor dagelijks onderhoud (indien meerdere wegen niet grondig worden aangepakt) voorkomen.

Nota "Budgetten wegbeheer in Dordrecht"

In deze nota (2001) is op basis van de notitie "Knelpunten in het herbestratingbudget" (1999) en de second opinion daarop (Grontmij 2000) bepaald welke budgetten voor verantwoord wegbeheer in Dordrecht noodzakelijk zijn.

Meerjaren Onderhoudsprogramma

Het groot onderhoud van wegen vindt binnen voornoemde beleidskaders plaats op basis van het meerjaren onderhoudsprogramma (MOP), dat jaarlijks wordt geactualiseerd. In het MOP worden de onderhoudswerkzaamheden voor de verschillende kapitaalgoederen op elkaar afgestemd.

3.4.2 Onderliggende beleidsnotitie(s) Groen

Nota Dordrecht Kleurrijk Groen

Deze nota (1995) geeft een visie op het groen van het eiland van Dordrecht. Het beleid richt zich op de groenstructuur op stedelijk, wijk en buurtniveau. Vanuit het perspectief van groene lijnen wordt het gewenste groenbeheer gedefinieerd, rekeninghoudend met de verscheidenheid in omgevingkenmerken. Ook voor de parken en de wijken wordt het gewenste beeld uitgezet. Vanuit het gewenste beeld wordt voor onderhoud en beheer gradaties van onderhoudsintensiteit onderscheiden in een viertal niveaus met een eigen karakteristiek, verlopend van cultureel naar natuurlijk. Al het bestaande groen is ingedeeld in een van deze zones. Aan elk van deze onderhoudsniveaus is een compleet pakket van onderhoudsmaatregelen gekoppeld. De onderhoudsmaatregelen zijn per niveau financieel vertaald en structureel in de exploitatiebegroting geregeld. Deze nota is in 2002 geëvalueerd in een notitie waarin is beschreven welke van de voorgestelde maatregelen uit de "Nota Dordrecht Kleurrijk Groen" zijn uitgevoerd, wat de beoogde resultaten waren en welke effecten deze maatregelen hebben.

Nota Parken

De nota (2005) geeft een verkenning over het functioneren van de huidige 16 parken en/of grotere groengebieden in Dordrecht (binnen de bebouwde kom). Het beschrijft de ontwikkelingen in en rond de parken met de invloed ervan op de inrichting of het gebruik van de parken. Verder wordt er een visie gegeven op de identiteit en de functies van de parken met een voorstel tot voor het vervolgproces om die functies en identiteit tot hun recht te laten komen.

Boomstructuurplan

In Dordrecht zijn alle bomen geregistreerd en in drie statussen ingedeeld. Een boom kan in het boomstructuurplan (2007) voorkomen, op de bomenlijst staan of een 'overige' boom zijn. Voor alle drie boomstatussen geldt een eigen beperking om een boom te mogen kappen. Bomen van het Boomstructuurplan en de bomenlijst zijn juridisch beschermd. Het boomstructuurplan bestaat uit het structuurplan/beleidplan en een bijbehorend werkplan. Het omvat de belangrijkste boomstructuren in Dordrecht, inclusief de profielen en een advies voor de boomsoorten. Daarnaast is het plan een basis voor het beheer van de boomstructuur voor de gemeentelijke organisatie en geeft het input voor planontwikkeling.

Raamplan Eiland van Dordrecht

Voor de Nieuwe Dordtse Biesbosch is een raamplan (2006) opgesteld met hierin een schets van het toekomstbeeld van het gebied. Het raamplan geeft een globale beleidsvisie voor de inrichting van het gebied. Deze visie geeft sturing aan de ruimtelijke verbeteringen die in het verdere proces tot stand zullen komen. Het plan biedt randvoorwaarden en spelregels voor de samenhang van maatregelen, opdat deze sporen vanuit de dragers van het gebied (watersystemen, ecosystemen, landschapstypen) en vanuit de doelstellingen voor de onderscheiden functies.

Bomenlijst met beschermde bomen

De bomenlijst is in 2010 geactualiseerd aan de hand van nieuwe criteria. De circa 6.800 geregistreerde bomen op deze lijst zijn juridisch beschermd. Voor het kappen, verplanten of ingrijpend snoeien is een kapvergunning vereist. De lijst wordt om de vier jaar geactualiseerd.

3.4.3 Onderliggende beleidsnotitie(s) Openbare verlichting

Nota Openbare Verlichting (2014-2023)

Sinds 2012 verzorgt de gemeente Dordrecht naast het beheer van de openbare verlichting in Dordrecht zelf ook het beheer voor de gemeenten Alblasterdam, Sliedrecht en Zwijndrecht. De nota 'Openbare Verlichting' heeft tot doel om, tegen acceptabele kosten, een energiezuinige en milieuvriendelijke openbare verlichtingsinstallatie duurzaam in stand te houden voor de leefbaarheid, de sociale veiligheid en de verkeersveiligheid in de regio Drechtsteden. Om de functionele kwaliteit van de openbare verlichting te meten wordt gebruik gemaakt van de Nederlandse Praktijk Richtlijn 13201-1(NPR).

Verlichtingsplan Binnenstad (2006-2015)

Het 'Lichtplan Binnenstad' is een gedetailleerde aanvulling op de nota 'Openbare Verlichting', vanwege de specifieke betekenis die de historische binnenstad voor Dordrecht heeft.

3.4.4 Onderliggende beleidsnotitie(s) Verkeersregelininstallaties

Beleidsnota verkeerslichten "Doordacht geregeld"

Deze beleidsnota (2008) geeft het verkeerslichtenbeleid voor de komende jaren weer en sluit aan op het Mobiliteitsplan Dordrecht 2005 (voorwaardenscheppend en kaderstellend voor het mobiliteitsbeleid). Doel van het verkeerslichtenbeleid is het vastleggen van de visie op de plaatsing of juist de verwijdering van verkeerslichten (plaatsingsstrategie) en op het functioneren van verkeerslichten (regelstrategie) ten behoeve van het te voeren verkeers- en vervoersbeleid. Beide strategieën zijn op het gebied van verkeersveiligheid en doorstroming vervolgens vertaald naar de ontwerpstrategie van verkeerslichten. Daarnaast geeft de nota inzicht in de wijze van beheer en onderhoud van verkeerslichten en het monitoren (beheersstrategie).

Tot het beheer van de verkeersregelininstallaties worden behalve verkeerslichten ook gerekend de pollers, bewakingscamera's en het reizigers informatiesysteem dat voor het Hoogwaardig Openbaar Vervoer in de Drechtsteden (HOVD-RIS) wordt gebruikt.

3.4.5 Onderliggende beleidsnotitie(s) Constructies

Nota Kunstwerken (constructies) beheer en onderhoud

Deze nota (2003) betreft de instelling van een Kunstwerkenbeheerplan met behulp van een aangeschaft kunstwerken Beheer- en Informatiesysteem (KUBIS). Met dit beheersysteem is een structurele onderhoudsbegroting voor regulier onderhoud en een meerjarenbegroting voor groot onderhoud opgesteld voor alle kunstwerken. Ten aanzien van de constructies zijn twee kwaliteitsaspecten relevant. Het handhaven van de economische levensduur en de veiligheid van het gebruik. De periodieke inspecties zijn vooral daar op gericht.

3.4.6 Onderliggende beleidsnotitie(s) Havens

Beheerplan havens Dordrecht (2010-2015)

Het Dordtse areaal voor het havenbeheer is sinds de samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam (HbR) sterk afgenomen. De zeehaven is in beheer genomen door HbR. Onze verantwoordelijkheid beperkt zich nu tot de binnenhavens en jachthavens. In het hierboven genoemde beheerplan wordt onderhoud aan natte constructies zoals kademuren en steenglooingen verder uitgewerkt. Het onderhoud is zodanig dat de beschikbaarheid, bereikbaarheid en veiligheid optimaal is.

3.4.7 Onderliggende beleidsnotitie(s) Speelvoorzieningen

Nota Speelruimtebeleid (2013-2022)

In de nota 'Speelruimtebeleid' voor de periode 2013-2022 is de visie op spelen en speelruimte concreet vertaald in beleidsuitgangspunten. Het doel hiervan is te komen tot een evenwichtige verdeling van speelvoorzieningen in aantallen, spreiding en kwaliteit voor de verschillende doelgroepen. Het verbeteren van de tevredenheid bij de gebruikers is eveneens een doelstelling. De ambitie is minimaal een speelplek per wijk realiseren waar kinderen met een lichamelijke beperking kunnen samenspelen met andere kinderen.

3.4.8 Onderliggende beleidsnotitie(s) Water en Riolering

Waterplan Dordrecht (2009-2015)

In samenwerking met het waterschap is de gemeente belast met de zorg voor het stedelijk watersysteem. Het waterplan richt zich op het op orde brengen van het stedelijk watersysteem, het verbeteren van de waterkwaliteit en het aantrekkelijk maken van de stad met extra water. Speerpunt is de waterveiligheid voor het hele eiland van Dordrecht.

Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan V (2011-2015)

In het GRP V wordt het afvalwaterbeleid uit GRP IV en het hemelwater- en grondwaterbeleid van het "Beleidsplan hemelwater en grondwater 2009 -2010" voortgezet voor de periode 2011-2015. Het rioleringsplan beoogt een goed werkend rioolstelsel dat het afvalwater en het overtollige hemel- en grondwater uit de woonomgeving verwijdert en wateroverlast zoveel mogelijk beperkt.

Het rioolstelsel kent een lange economische levensduur. Investerings worden in 60 jaar afgeschreven. De lange levensduur vraagt om een zorgvuldig beheer om op termijn kapitaalvernietiging te voorkomen. Het rioolstelsel wordt in een periode van 15 jaar volledig geïnspecteerd. Geconstateerde gebreken worden afhankelijk van de urgentie onmiddellijke gerepareerd of in de planning opgenomen teneinde gerepareerd te worden. Het onderhoud vindt plaats op basis van een Meerjaren Onderhoudsplanung (MOP) welke jaarlijks wordt geactualiseerd. De werkzaamheden worden afgestemd met wegen en groenprojecten en de prioriteiten worden tegen elkaar afgewogen.

4 Paragraaf onderhoud kapitaal goederen in begroting en jaarstukken

4.1 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Op grond van het BBV bevatten de begroting en de jaarstukken van de gemeente een paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen. Van de kapitaalgoederen dienen zowel het beleidskader als de daaruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begrotingsparagraaf te worden aangegeven. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bestaat uit een uitgebreide paragraaf, waarin ook het beleidskader per afzonderlijk kapitaalgoed elk jaar opnieuw wordt aangehaald.

4.2 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen beperkt tot sturingsinstrument

Na vaststelling van de Nota 'Onderhoud Kapitaalgoederen' kan in de jaarlijkse paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting en de jaarstukken worden volstaan met verwijzing van het beleid naar deze nota. De paraplunota is immers de integrale beleidsnota van alle beleids- en beheerplannen van de kapitaalgoederen van de gemeente. Wijzigingen in het beleid kunnen uiteraard wel leiden tot aanpassing van de overkoepelende nota.

De jaarlijkse paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting biedt dan alleen inzicht in de planning en budgettering die in dat jaar nodig zijn om de onderhoudsambities te realiseren. In de paragraaf in de jaarstukken vindt verantwoording plaats over de realisatie van de ambities en ingezette financiële middelen. Als er sprake is van achterstallig onderhoud zal dit worden vermeld in de paragraaf. Daarbij wordt ook aangegeven welke maatregelen worden genomen om deze achterstand in te halen.